

door paul lafargue

Onze moralisten zijn heel bescheiden lieden; als ze het dogma van de Arbeid hebben uitgevonden, twijfelen zij aan de doelmatigheid om de ziel te kalmeren, om de geest te verkwikken en het goede funktioneren van de nieren en de andere organen in stand te houden; zij willen het nut ervan uitproberen op het volk, IN ANIMÂ VILI (1), voordat zij het toepassen op de kapitalisten. Want zij hebben de taak hun ondeugden te verontschuldigen en te billijken.

Maar, filozofen van honderd in een lood, waarom breekt u u zo het hoofd, om een moraal uit te broeien, die u in de praktijk aan uw meesters niet durft aanraden? Wilt u uw dogma van de Arbeid, waarover u zo voornaam doet schandelijk horen uitjouwen?

- Laten we de geschiedenis van de antieke volkeren en de geschriften van hun filozofen en van hun wetgevers naslaan.

"Ik kan", zei de vader van de geschiedenis, Herodotus, "de Grieken geen gelijk geven als zij Egyptenaren de geringschatting voorhouden die zij voor de arbeid hebben, want ik vind dezelfde geringschatting bij de Traciërs, de Scythen, de Perzen en de Lydiërs; in één woord omdat zij die de kunstambachten beoefenen en zelfs hun kinderen, bij de meeste barbaren beschouwd worden als de laagsten van de burgers Alle Grieken zijn met deze beginselen groot gebracht, in het bijzonder de Lacedaemoniërs (2)(3)"

"In Athene, waren de burgers werkelijke edelen, die zich slechts bezig hielden met de verdediging en het regeren van de gemeenschap, zoals de wilde krijgslieden, waarvan zij afstamden. Zij belastten de slaven met alle werk, teneinde zo hun gehele tijd vrij te hebben om, met hun intellektuele en lichamelijke kracht, te waken voor de belangen van de Republiek. Zo moesten in Lacedaemonië zelfs de vrouwen noch spinnen, noch weven om hun adeldom niet te verbeuren (4)."

De Romeinen kenden slechts twee edele en vrije ambachten, de landbouw en de krijgsmacht; alle burgers leefden van rechtswege op kosten van de schatkist, zonder gedwongen te kunnen worden in hun levensonderhoud te voorzien door één van de SORDIDAE ARTES (5) (zo noemden zij de ambachten) die van rechtswege tot het terrein van de slaven behoorden. De oude Brutus beschuldigde vooral de tiran Tarquinius ervan dat hij om het volk op te heffen uit vrije burgers ambachtslieden en metselaars gemaakt heeft (6)

De oude filozofen diskussieerden over de oorsprong van de ideeën, maar zij werden het eens, als het er om ging het werk te verfoeien.

"De natuur", zegt Plato in zijn sociale utopie, zijn model-STAAT, maakt noch schoenmakers, noch smeden; dergelijke bezigheden verlagen de lieden die ze uitoefenen tot lage betaalde hulpen, nietswaardigen zonder naam, die door hun status zelf van politieke rechten uitgesloten zijn. Men duldt de kooplieden, die gewend zijn te liegen en te bedriegen slechts in de stad als een noodzakelijk kwaad. De burger die zich verlaagt door detailhandel zal vervolgd worden voor dit vergrijp. Als hij schuldig bevonden wordt, wordt hij tot een jaar gevangenisstraf veroordeeld. De straf wordt verdubbeld bij elke herhaling." (7)

In zijn OECONOMICUS schrijft Xenophon:

"De lieden die vervallen tot handwerk worden nooit tot een ambt verheven en daar heeft men gelijk aan. De meesten, die veroordeeld zijn de gehele dag te zitten, en sommige zelfs tot een voortdurende vuurproef moeten wel een vervormd lichaam hebben en het is wel heel moeilijk dat de geest niet de schadelijke gevolgen ervan ondervindt."

"Wat kan er voor eerbiedwaardigs uitgaan van een winkel?" betuigt Cicero, "en wat voor deugdzaam kan de handel voortbrengen? Alles wat zich winkel noemt is een eerlijk mens onwaardig..... de kooplieden kunnen niet verdienen zonder te liegen en wat is er schandelijker dan de leugen! Men moet dus het beroep van hen die hun werkkraft en hun handigheid verkopen beschouwen als iets laags en verachtelijks; want wie zijn arbeid voor geld geeft verkoopt zichzelf en schaart zich onder de slaven" (8)

Proletariërs, die verstompt zijn door het dogma van de Arbeid, horen jullie de taal van deze filozofen, die men met een angstvallige zorg voor u verbergt:

- Een burger die zijn arbeid geeft voor geld verlaagt zich tot de rang van slaaf, hij begaat een misdaad, die jaren gevangenisstraf verdient.

De kristelijke schijnheiligheid en het kapitalistische utilitarisme (9) hebben deze filozofen van de antieke Republieken niet bedorven; omdat zij getuigden voor vrije mensen gaven zij ronduit hun mening. Plato, Aristoteles, deze reuzendenkers, - onze Cousin, onze Caro, onze Simon kunnen de spil waarom het draait slechts te pakken krijgen door op het puntje van hun tenen te gaan staan - wilden dat de burgers van hun ideale Republieken leefden met de grootste vrije tijd want voegt Xenophon toe "het werk neemt al de tijd weg en daarmee heeft men geen enkele vrije tijd voor de Republiek en zijn vrienden".

Volgens Plutarchus was de grote verdienste van Lycurgus, "de wijste van alle mensen" volgens de bewondering van het nageslacht, dat hij vrije tijd gegeven heeft aan de burgers van de Republiek en hun elke ambacht verbood (10)

Maar, zal een Bastiat, een Dupanloup, een Beaulieu en de Vereniging van Kapitalistische en Kristelijke moraal antwoorden; deze denkers, deze filozofen prediken de slavernij. - Inderdaad, maar kon het anders, gegeven de **ekonomische en politieke** verhoudingen in hun tijd? De oorlog was de normale toestand van de antieke maatschappijen; de vrije mens moest zijn tijd bewaren om de staatszaken te bediskussiëren en te waken voor de verdediging van de staat; de ambachten waren toen nog te primitief en te ruw dat men, als men ze beoefende men zijn beroep als soldaat en burger kon uitoefenen; om krijgslieden en burgers te hebben moesten de filozofen en de wetgevers de slaven in hun heldhaftige Republieken toelaten. - Maar verdedigen de moralisten en de ekonomen van het kapitalisme niet openlijk het loonstelsel, de moderne slavernij? En welke mensen geeft de kapitalistische slavernij vrije tijd? - Aan een nutteloze en schadelijke Rotschild, een Schneider, een Boucicaud, die verslaafd zijn aan hun ondeugden en hun huisknechten.

"Het vooroordeel van de slavernij beheerste de geest van Pythagoras en van Aristoteles", heeft men geringschattend geschreven; en toch voorzag Aristoteles dat.

"Indien elk werktuig zonder dwang, of wel uit zichzelf, zijn eigen funktie kon uitoefenen, zoals de werkstukken van Daedalus zich vanzelf bewogen of zoals de drievoeter van Vulcanus zich spontaan aan hun geheiligd werk zetten; indien bijvoorbeeld de spoelen van de wevers uit zichzelf zouden weven had de baas

van de werkplaats geen hulpen meer nodig en evenmin de meester van de slaven"

De droom van Aristoteles is onze werkelijkheid. Onze machines met hun vuurhaarden, hun stalen ledematen, onvermoeibaar als ze zijn, met een wonderbaarlijke, onuitputtelijke vruchtbaarheid volvoeren gehoorzaam uit zichzelf hun heilige werk; en toch blijft de geest van de grote filozofen van het kapitalisme beheerst door het vooroordeel van het loonstelsel, de ergste slavernij. Zij begrijpen nog niet dat de machine de verlosser van de mensheid is, de god die de mens vrij zal kopen van de SORDIDAE ARTES en van de betaalde arbeid, de god die hun vrije tijd en de vrijheid zal geven.

- (1) op een lager wezen
- (2) Sparta, was de hoofdstad van Lacedaemonië
- (3) Herodotus, deel II
- (4) Biot: "Over de afschaffing van de oude slavernij in het Westen"
- (5) Gemene kunsten
- (6) Titus Livius: Boek I
- (7) Plato: Politeia (De Staat)
- (8) Cicero: De officiis (over plichten)
- (9) leer volgens welke men de dingen moet beoordelen naar hun nuttigheid
- (10) Plato: POLITEIA (De Staat) en NOMOI (Wetten); Aristoteles: POLITICA; Xenophon: OECONOMICUS; Plutarchus: VITAE (Leven van Lycurgus).